

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 5—6
[790—791]

Студзень
1964 г.
Цана 2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКОЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

ЭНЕРГОСИСТЕМА
„МИР“

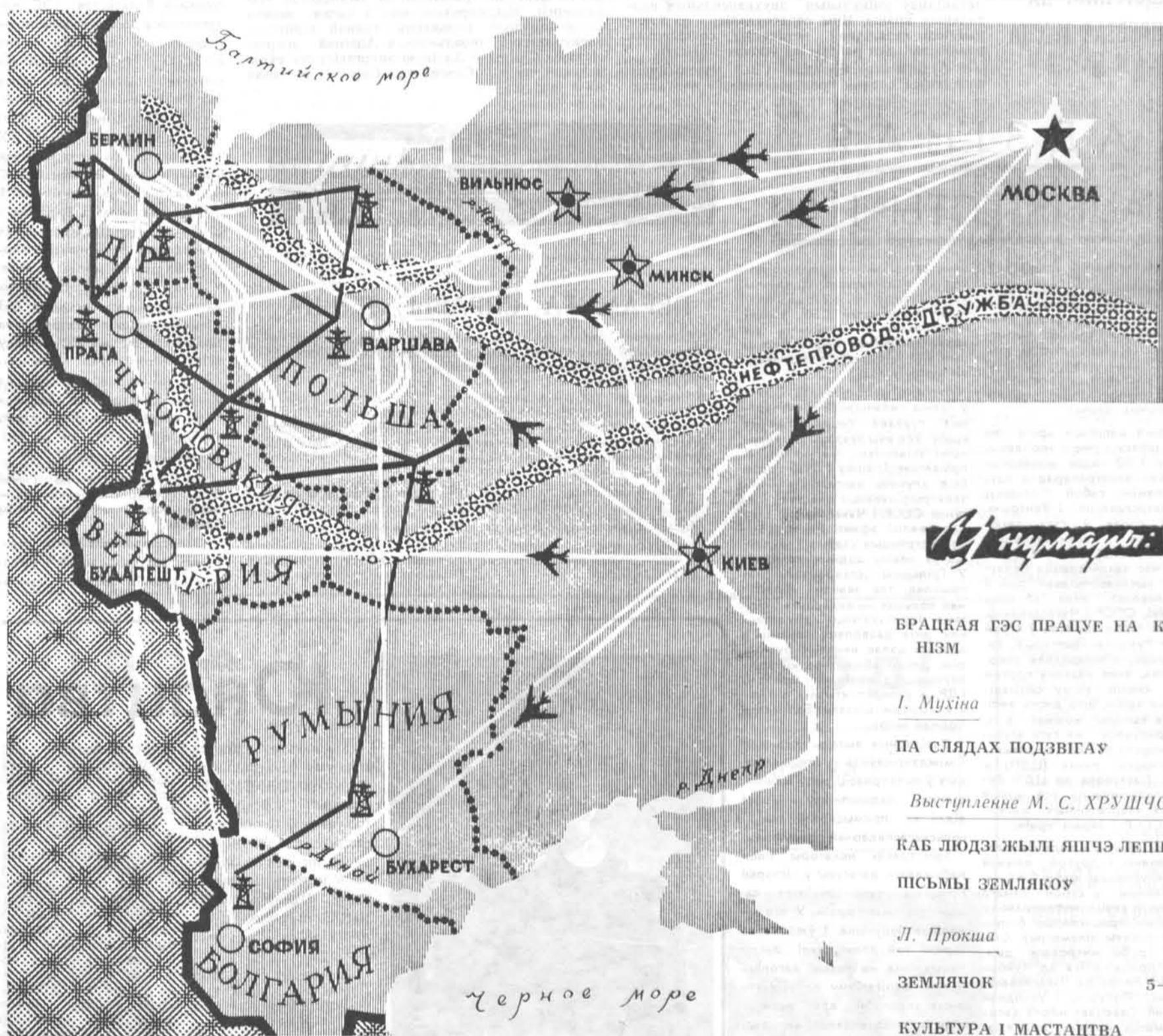

ПОЛЬСКОЕ
„ГОЛУБОЕ КОЛЬЦО“

АВИАЛИНИИ

АДЗІНАЯ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ

Аўнумары:

- БРАЦКАЯ ГЭС ПРАЦУЕ НА КАМУ-
НІЗМ 2 ст.
- І. Мухіна*
- ПА СЛЯДАХ ПОДЗВІГАЎ 3 ст.
- Выступленне М. С. ХРУШЧОВА*
- КАБ ЛЮДЗІ ЖЫЛІ ЯШЧЭ ЛЕПШ 4 ст.
- ПІСЬМЫ ЗЕМЛЯКОЎ 5 ст.
- Л. Прокша*
- ЗЕМЛЯЧОК 5—6 ст.
- КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 6 ст.

П АСЛЯ заканчэння другой сусветнай вайны, у выніку якой фашызм быў разгромлены, на карце свету адбыліся істотныя змены. Галоўная з іх — стварэнне раду новых суверэнных сацыялістычных дзяржаў. За параўнальна кароткі тэрмін, пры актыўнай дапамозе Савецкага Саюза народы гэтых краін залячылі раны, нанесеныя вайной. Маладыя дзяржавы разам з СССР утварылі магутную сусветную сацыялістычную сістэму, якая ў корані адрозніваецца ад сістэмы капіталістычнай. Цяпер у лагера сацыялізма сацыялістычны сектар ахоплівае амаль усю прамысловасць, транспарт, гандаль, крэдытна-банкаўскую сістэму і больш

чым 90 працэнтаў сельскагаспадарчай плошчы. Хутка расце і міжнародны ўплыў лагера сацыялізма. І чым больш значныя яго поспехі, тым больш народы свету пераконваюцца ў перавагах сацыялізма. А поспехі гэтыя вялікія. Па аб'ёму прамысловай вытворчасці сацыялістычныя краіны перавысілі узровень 1950 года амаль у чатыры разы, тады як капіталістычныя краіны — усяго ў 1,8 раза. Роля краін сацыялізма ў сусветнай прамысловай вытворчасці ўзрасла з 20 працэнтаў у 1950 годзе да 37 з лішнім працэнтаў у 1962 годзе. Такія цудоўныя поспехі ў многім былі дасягнуты дзякую-

чы цеснаму эканамічнаму супрацоўніцтву і ўзаемадапамозе. Нарада прадстаўнікоў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі (СЭУ), якая адбылася ў 1962 годзе, прыняла новае важнае рашэнне, а іменна: намеціла перспектывы далейшага развіцця краін сацыялізма, распрацаваўшы адзіны план сацыялістычнай сусветнай гаспадаркі, аб якім марыў яшчэ Ул. І. Ленін. І гэта не выпадкова, таму што цэнтр цяжару эканамічнага супрацоўніцтва лагера сацыялізма цяпер усё больш перамяшчаецца ў галіну прамых вытворчых сувязей. Таму асобае значэнне набывае каардына-

цыя планаў міжнародны сацыялістычны падзел працы, спецыялізацыя і кааперацыя. І ў гэтым складаным практычна ўпершыню ажыццэўленым у свеце брацкім супрацоўніцтве народаў дасягнуты значныя поспехі. Распрацаван рад рэкамендацый па спецыялізацыі вытворчасці, знойдзена вырашэнне многіх транспартных і валютна-фінансавых праблем, дасягнута дагаворанасць аб стварэнні адзінага банка сацыялістычных краін і г. д. Усё гэта садзейнічае ўмацаванню сацыялістычнай сістэмы, развіццю яе эканомікі, павышэнню дабрабыту працоўных.

С. Афанасьеў

СУСТРЭЧА З РАДАСЦЮ

7 ст.

А. Мальдзіс

АД ЧЫЛІ ДА ГВІЯНЫ...

8 ст.

СПОРТ

8 ст.

[Заканчэнне на 2-й стар.]

П РА Ц У Е Н А К А М У Н І З М

Буйнейшая
у свеце брацкая
ГЭС дасягнула
запраектаванай
магутнасці—
3 мільёны 600
тысяч кілават

«ГРЭНД-КУЛІ»
адступіла на
чацвёртае месца

А Д З І Н А Я САЦЫЯЛІСТЫЧНАЯ

[Пачатак на 1-й стар.]

Ажыццяўленне рашэнняў СЭУ дазволіць кожнай краіне максімальна выкарыстаць свае ўнутраныя магчымасці: карысныя выкапні, гідрарэсурсы, тэхніку. Словам, сацыялістычны лагер распачаў практычнае ажыццяўленне сваіх вялікіх стваральных планаў.

Першыя велічныя крокі на гэтым шляху ўжо зроблены. Яшчэ ў 1960 годзе міжнародныя лініі электраперадач злучылі паміж сабой Польшчу, ГДР, Чэхаславакію і Венгрыю. У 1962 годзе ў гэту сетку ўключыліся і электрастанцыі заходніх раёнаў СССР. У цяперашні час заканчваецца будаўніцтва высакавольтавай лініі ў 400 кілавольт, якая злучыць Румынію, СССР і Чэхаславакію. У гэтым годзе ўвойдзе ў строй і лінія Румынія—Балгарыя. Такім чынам, міжнародная энергасістэма, якая названа словам «Мір», ахопіць сетку сацыялістычных краін, што дасць велізарныя выгады кожнай з іх. Размяркоўваюць жа гэту агульную энергію будзе Цэнтральны дыспетчарскі пункт (ЦДП) у Празе. Паступова да ЦДП будуць падключацца ўсе новыя і новыя энергетычныя магутнасці СССР і іншых краін.

Канец мінулага года быў азнаменаваны і другой важнай падзеяй у жыцці краін СЭУ — уступленнем у строй самага вялікага ў свеце нафтаправоду «Дружба» працягласцю больш чым 4 тысячы кіламетраў. Сталёвыя трубы мятровага дыяметра працягнуліся ад Куйбышава на Волзе да Чэхаславакіі, Венгрыі, Польшчы і Усходняй Германіі. Саветская нафта дасць магчымасць краінам сацыялізма ўзняць на небывалую ступень сваю хімічную прамысловасць, падзешавіць прадукты яе перапрацоўкі. Паводле падлікаў эканамістаў СЭУ, толькі Чэхаславакія сэканоміць на транспарціроўцы нафты больш чым 200 мільёнаў чэхаславацкіх крон у год.

Вялікую работу вядзе СЭУ і ў галіне паляпшэння транспартных сувязей сацыялістычных краін. Усе яны звязаны рэгулярнымі авіялініямі, чыгункамі. У прыватнасці, яшчэ ў 1962 годзе былі злучаны кантактыныя лініі электрыфікаваных участкаў чыгунак СССР і Чэхаславакіі, што дало вялікі эффект. На чаржэ-рэканструкцыя старых і будаўніцтва новых водных артэрый. У Польшчы ствараецца, напрыклад, так званая «Блакітнае кольца» — складаная сістэма гідратэхнічных збудаванняў, якія дазваляць злучыць у адзінае цэлае некалькі буйных рэк. Затым «Блакітнае кольца» злучыцца з воднымі шляхамі ГДР, а ў перспектыве і з вялікім водным шляхам Балтыка—Чорнае мора.

Велізарныя выгады ўжо дае і міждзяржаўная спецыялізацыя ў вытворчасці раду машын, станкоў падшыпнікаў і іншых відаў як прамысловай, так і сельскагаспадарчай прадукцыі. Такі толькі некаторыя плён небывалага дагэтуль у гісторыі брацкага супрацоўніцтва сацыялістычных краін. У яго — вялікая будучыня. І ўжо не за гарамі той дзень, калі лагер сацыялізма не толькі дагоніць краіны капіталізму ва ўсіх галінах эканомікі, але і перагоніць іх, пойдзе далей, наперад, да новых перамог.

ФАБРЫКІ ў РАДЖАЯЎ

МАГІЛЕЎ. На вялікім машынабудавальным раёне ствараецца буйное прадпрыемства. Яно ўжо ў гэтым годзе паставіць калгасам 20 тысяч тон торфамінеральных угнаенняў і столькі ж фрэзернага торфу. Усе працэсы механізуюцца. Паступаюць дзесяткі магутных трактараў і аўтасамазвалаў, фрэзерныя барабаны, вару-

шылькі, валкавацелі, торфаўборачныя і акараваньнячыя машыны. Вырабляюцца спецыяльныя кантэйнеры для ўводу аміднай вады ў караваны торфу.

Такія ж механізаваныя торфахімічныя прадпрыемствы аб'яднанні «Сельгастэхнікі» арганізуюць у Магілёўскім, Краснапольскім, Мсціслаўскім і Касцюковіцкім раёнах.

даследчых інстытутаў, праектна-канструктарскіх арганізацый.

Брацкая гідрэлектрастанцыя павінна служыць і ўжо служыць апорнай базай у стварэнні адзінай энергетычнай сістэмы Цэнтральнай Сібіры. Сібірская энергасістэма мае ўстаноўленую магутнасць больш чым 10 мільёнаў кілават. У далейшым у яе ўвальнецца энергія Усць-Ілімскай станцыі магутнасцю чатыры мільёны кілават, Саянскай — магутнасцю шэсць мільёнаў кілават, Краснаярскай ГЭС магутнасцю пяць мільёнаў кілават, Назараўскай ДРЭС магутнасцю 1 мільён 800 тысяч кілават, Том-Усінскай ДРЭС магутнасцю 1 мільён 200 тысяч кілават і раду іншых буйных электрастанцый. К 1970 году ў гэтай энергасістэме будзе выпрацоўвацца больш чым 140 мільярдў кілават-гадзін таннай электраэнергіі ў год.

У далейшым прадстаўляецца магчымасць шляхам комплекснага асваення Заходне-Сібірскага вугальнага басейна пабудаваць у Сібіры вельмі высокаэфектыўныя цеплаэлектрастанцыі на базе вугалю, які здабываецца адкрытым спосабам. У гэтым раёне ёсць вялікія магчымасці для расшырэння выпрацоўкі гідрэнергіі. Мы мяркуюем, што з часам можна будзе большую колькасць таннай сібірскай электраэнергіі перадаваць з Адзінай энергасістэмы Сібіры ў Адзіную энергасістэму еўрапейскай часткі Саветскага Саюза з выхадам на Урал.

В Я Л І К І Я С Т У П Е Н І Э Л Е К Т Р Ы Ф І К А Ц Ы

Пабудаваўшы Брацкую ГЭС у суровых умовах Усходняй Сібіры, саветскія энергабудаўнікі ўзняліся на новую ступень тэхнічнага прагрэсу, унеслі вялікі ўклад у скарбніцу сусветнай навукі і тэхнікі. Энергетычны гігант на Ангары па сваёй магутнасці не мае сабе роўных у свеце.

Подзвіг у Сібіры азароны неўміручымі ідэямі Ул. І. Леніна. З берагоў Ангары выразна праглядаюцца вялікія ступені электрыфікацыі нашай краіны. У 1926 годзе была ўрачыста пушчана Волхаўская ГЭС магутнасцю ў 56 тысяч кілават — першынец ленінскага плана ГОЭЛРО. У 1932 годзе Дняпроўская гідрэлектрастанцыя імя Ул. І. Леніна, тады буйнейшая ў Еўропе, набрала магутнасць у 650 тысяч кілават. У 1958 годзе ў Жыгулях адбыўся ўрачысты пуск Волжскай ГЭС імя Ул. І. Леніна магутнасцю ў 2,3 мільёна кілават. Вядома ў ЗША гідрэлектрастанцыя «Грэнд-Кулі» пацягнулася з першага на другое месца ў свеце. У 1960 годзе пад Волгаградам на поўную магутнасць у 2,53 мільёна кілават запрацавала Волжская ГЭС імя ХХІІ з'езду КПСС. «Грэнд-Кулі» пацягнулася на трэцяе месца. І вось на Ангары пабудавана Брацкая ГЭС на 3,6 мільёна кілават. «Грэнд-Кулі» адступіла на чацвёртае месца ў свеце.

Ля Дзіўнагорска на Енісеі будзеца Краснаярская ГЭС — яшчэ больш магутная, чым Брацкая.

Энергетычныя гіганты, створаныя розумам, воляй і ўменнем саветскіх людзей, працуюць на камунізм.

НАШЫ
ПОСПЕХІ,

НАШЫ ДАСЯГНЕННІ

Фідэль КАСТРА

ПЕРАМОГА СПРАВЫ ЛЕНІНА

Для нашай дэлегацыі вялікі гонар адкрыць гэту кнігу наведвальнікаў Брацкай ГЭС. Мы не заслужылі такога гонару і лічым гэта толькі праяўленнем бязмежнай высакароднасці геарычных будаўнікоў гэтага гіганцкага ўзвядзення, якім можа ганарыцца ўсё прагрэсіўнае чалавецтва і асабліва ўвесь саветскі народ і яго рулявы — славянская Камуністычная партыя Саветскага Саюза. Тут можна бачыць ва ўсёй велічы і блыску перамогу справы вялікага Леніна, які ў адной фразе геніяльна абавуліў: «Камунізм — гэта ёсць Саветская ўлада плюс электрыфікацыя ўсёй краіны».

Няхай вечна жыве слава тых, хто стварыў першую ў свеце сацыялістычную дзяржаву і ўказаў шлях іншым народам!

Няхай саветскі народ карыстаецца плёнам сваёй незвычайнай працы!

Няхай жыве супрацоўніцтва і дружба паміж народамі СССР і Кубы!

Брацк. 13 мая 1963 года.

Юнацтва

У Маскве адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта ВЛКСМ. Пасланцы Ленінскага камсамола з'ехаліся ў сталіцу, каб абмеркаваць, як лепш выканаць рашэнні снежаньскага Пленума ЦК КПСС, якія ўсхвалявалі мільёны маладых сэрцаў.

Вось ужо пяць год Ленінскі камсамол шэфствуе над хіміяй. За гэтыя гады на будаўніцтва гігантаў хімічнай індустрыі па камсамольскіх пуцёўках прыйшло звыш 160 тысяч юнакоў і дзяўчат. Пры непасрэдным удзеле камсамола і моладзі пабудавана 250 важнейшых хімічных аб'ектаў. Новыя пэхі, якія даюць краіне звыш васьмі мільёнаў тон мінеральных угнаенняў, 100 тысяч тон хімічных валокнаў, дзесяткі аб'

ектаў па вырабу каўчуку, пластмас, аўтамобільных шын — ва ўсім гэтым ёсць уклад моладзі.

Зроблена нямаля. Але цяпер трэба зрабіць значна больш. За кароткі тэрмін у нашай краіне будзе створана магутная хімічная індустрыя. За сем год у хімічную прамысловасць і хімізацыю народнай гаспадаркі будзе ўкладзена больш чым 42 мільярды рублёў. Трэба пабудаваць каля 200 новых і рэканструяваць больш чым 500 дзеючых хімічных прадпрыемстваў. І моладзь не засталася ў баку ад гэтай вялікай справы. Свае светлыя задумы, пацупці да ленінскай партыі яна выказала ў пісьме Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі, таварышу Хрушчову, якое было апублікавана ў «Правде». Гэта пісьмо абмяркоўвалі на сходах, мітынгх камсамольцаў і моладзі прадпрыемстваў.

Хімія — л ю б і м ы
прадмет годзенскай
школьніцы Алы Мініч.

МАЛАДЫ, хлопец, староста лагера, хвосчка па шчоках гордую, упартую дзяўчыну. «Падлюга, здраднік!» — шэпча яна ў адказ.

А праз некалькі гадзін над лагерам ваеннапалонных, над капальнямі кампаніі Дракур, чуюцца аглушальны выбух. Людзі ў паласатым адзенні катаржнікаў паўзучы па катакомбах. Уперадзе Васіль Порык — той, хто яшчэ зусім нядаўна сваёй «жорсткасцю» прыводзіў землякоў у жах. Маска «збраднік» больш не патрэбна. Цяпер ён можа выратаваць сваіх таварышаў, вясці іх да французскіх сяброў, да маці.

Праз некалькі дзён яго бачылі ў рэстаране Араса. Франтмарал прыйшоў наведваць нявесту — афіцьянтку Ані. Неабходна было папярэдзіць П'ера (пад такім імем дзейнічаў тады кіраўнік руху Супраціўлення на поўначы Францыі Андрэ П'ерар) аб тым, што нямецкія акупанты рыхтуюць новую правакацыю супраць мірных французцаў. Гэта даручэнне павінна выканаць Ані, учарашняя вязніца лагера, бясстрашная савецкая дзяўчына Галіна Томчанка...

У той час, калі фашысцкая прапаганда крычала аб сваіх перамогах у Расіі, у далёкім французскім гарадку Сен-Нікез прайшла чутка пра савецкі дэсант. Сотні французцаў сцвярджалі, што сваімі вачыма бачылі жывога савецкага афіцэра. Ён быў у форме і выступіў на мітынг. Так, гэта быў вядомы Базіль, савецкі афіцэр Васіль Порык. Ён выкрываў габельсаўскую хлусню, гаварыў французам: Масква стаіць, Масква заўсёды будзе савецкай!

Легендарны П'ер назначыў Базіля камандзірам асобнага батальёна савецкіх войск у Францыі. Гэта было пасля таго, як «стараста», арганізаваўшы яшчэ адзін масавы пабег з лагера, сам пайшоў да маці. Пад адхон паляцелі эшалоны з нямецкімі салдатамі, машыны з боепрыпасамі. Усюды паспявалі людзі Базіля.

Аднойчы гестапаўцам усё ж удалося высачыць і схпіць савецкага афіцэра. Яго пасадзілі ў Араскую крэпасць. Здавалася, закончана баявая біяграфія героя. Але не! Неўзабаве многія газеты свету загаварылі пра цуда-ўцёкі рускага партызана, пра «д'ябальскія ўцёкі», як называлі іх самі гестапаўцы.

Пасля ўцёкаў Васіль працягваў змагацца ў радах партызан.

ПА СЛЯДАХ ПОДЗВІГАЎ

Іна МУХІНА

«...Я магу смела сцвярджаць, — піша пра гэты час грамадскі дзеяч Францыі Фернанд Арс, — што лейтэнант Базіль, афіцэр Чырвонай Арміі, служыў для нас прыкладам упартасці і непрымірымасці ў той барацьбе, якую мы вялі супраць прыгнатыяў. Наш дарагі таварыш і незабыўны сябар загінуў смерцю героя ў імя таго, каб жыла Францыя!»

Васіля Порыка выдаў правакатар. Яго схпілі пераапрунута паліцэйскія, калі ён ехаў на канспіратыўную кватэру. Яго зноў пасадзілі ў крэпасць і праз некалькі гадзін расстралялі.

Пасля вызвалення Араса ад гітлераўцаў патрыёты-французы раскапалі турэмны роў, дасталі астанкі героя і з шанаваннем пахавалі на грамадзянскіх могілках у горадзе Сен-Нікезе. Удзячныя гараджане паставілі на магіле помнік, а таварышы па руху Супраціўлення ўстанавілі ў памяць героя дзве мемарыяльныя дошкі — адну на крэпасці ў Сен-Нікезе, другую — на сцяне Парыжскіх камунараў.

Васіль Порык загінуў, а яго баявая сяброўка, вядомая Андрэ П'ерару пад імем сувязной Ганны, да гэтага часу жыве ў добрым здароўі ў невялікім казахстанскім гарадку Балхаш. Пра Ганну-Галінку напамнілі французскія сябры. «Дзе тая, што была баявой сяброўкай Базіля?» — пытаўся ў адным з пісьмаў ва Украінскае таварыства дружбы і культурных сувязей з заганіцай Андрэ П'ерар.

Далейшы лёс Галіны Томчанка і іншых баявых сяброў легендарнага Базіля ўзяўся высветліць малады украінскі кінадраматург Барыс Калодны. Карпатліва, крок за крокам аднаўляў усю гісторыю жыцця дзяўчыны з Вінніцкай вобласці.

У баявой характарыстыцы сувязісткі штаба партызанскіх атрадаў дэпартаменту Па-дэ-Кале Галіны Томчанка запісана: «З пачатку арганізацыі савецкіх партызанскіх атрадаў...

прымала актыўны ўдзел у барацьбе супраць немцаў... Сама асабіста пастаўляла ў атрады зброю, боепрыпасы, прадукты... выводзіла людзей з лагераў палонных, суправаджала іх у партызанскія атрады... у цяжкія моманты ішла на самаахвяраванне.

Пры выкананні баявога задання была схопленая гестапа і з 1 жніўня па 1 верасня 1944 года знаходзілася ў турме ў Арасе. Нягледзячы на катаванні, Томчанка партызан не выдала.

Баявая характарыстыка да тавана трынаццатым снежня 1944 года і падпісана камандзірам савецкіх партызанскіх атрадаў на поўначы Францыі Постнікавым.

Галіну схпілі, калі яна ішла на сустрэчу з Андрэ П'ерарам. Яна была прыгаворана да пакарання смерцю, і толькі наступленне саюзных войск перашкодзіла гітлераўцам прывесці прыгавор у выкананне.

І вось праз дзевятнаццаць з лішнім год мы сядзім у нумары алмацінскай гасцініцы «Казахстан», і Галіна расказвае пра жыццё Васіля Порыка.

Вярнуўшыся на Радзіму, Галіна спачатку жыла разам з бацькамі ў сяле Лапаціцы Вінніцкай вобласці, затым пераехала ў Данбас. Там сустрэла шахцёра Сашу Іванова і неўзабаве стала яго жонкай. Маладыя муж і жонка паехалі ў Казахстан.

Сціпляя жанчына, яна ніколі не лічыла сваё жыццё асаблівым, ніколі пра яго не расказвала. Іменна гэта і ўскладніла пошук. Але так ці інакш тры гады шляхоў-дарог прывялі кінадраматурга Барыса Калоднага ў Балхаш. Тут, на Усходне-Каўнрадскім рудніку, ён знаёміўся з гераніяй свайго будучага сцэнарыя, яе мужам і дзецьмі.

Барыс Калодны марыць аб стварэнні фільма, у якім бы рускія ігралі рускіх, французы — французцаў, немцы — немцаў. Пра гэта ж усур'ез падумваюць вядомыя грамадскія дзеячы Францыі Фернанд Арс і Андрэ П'ерар. Гэта яны, верныя прыхільнікі міру, узялі пытанне аб увекавечанні памяці лейтэнанта Савецкай Арміі Васіля Порыка. Па іх ініцыятыве 22 ліпеня 1964 года прагрэсіўная грамадскасць Францыі будзе адзначаць дваццацігоддзе з дня смерці Базіля і яго савецкіх сяброў, якія геранія змагаліся з фашызмам на французскай зямлі.

АДН.

Нашы вёскі і гарады

САМЫ ПРЫГОЖЫ НА НЁМАНЕ

Старажылы памятаюць, якім глухім было гэта месца чвэрць века назад. Немашчоныя пыльныя вулачкі, хацінкі, адзіная труба маленькага фанернага заводзіка.

Цяпер горад да непазнавальнасці змяніўся. Толькі за пасляваенныя гады ў Мастах збудзена ў эксплуатацыю 65 тысяч квадратных метраў жылой плошчы, узведзены дом культуры, камбінат бытавога абслугоўвання, шэсць тыпавых магазінаў, гасцініца, аптэка, рэстаран. Дзе разнастайную прадукцыю мэблевая фабрыка. Разросся фанера-дрэвапрадоўчы камбінат, на якім працуе цяпер больш чым дзве тысячы чалавек.

У Мастах пяць школ, бібліятэкі, будуюцца новыя бальнічны гарадок.

Жыхары Мастоў любяць свой горад, клапоцяцца аб яго чысціні і добраўпарадкаванні. Яны выйшлі пераможцамі ў спаборніцтве гарадоў Гродзенскай вобласці па добраўпарадкаванню і ўдасцое-

ны пераходнага Чырвонага Сцяга Гродзенскага прамысловага аб'яднання і першай грашовай прэміі. Прыгожымі становяцца Мастоў. Наперадзе — вялікія перспектывы. З пракладкай Балтыйскага канала ён стане портам і павялічыцца ў некалькі разоў.

На здымку: Новыя жылыя дамы на вуліцы Савецкай.

З. БРУК.

ВОСЬ ТАКІЯ ЦЯПЕР ВАРНЯНЫ

З году ў год мяняюць сваё аблічча і прыгажуюць калгасныя вёскі і сёлы. Сапраўдным гарадскім пасёлкам з прамымі, зялёнымі вуліцамі стала вёска Варняны, што недалёку ад Ашмян. Яна забудавана новымі двухкватэрнымі катэджамі. На месцы былой базарнай плошчы разбіт парк. Жывёлагадоўчыя фермы і іншыя вытворчыя памяшканні размешчаны на ўскраіне за калгасным садом.

У пасёлку ёсць сярэдняя школа, школа-інтэрнат, сельскі клуб, бальніца, аптэка, некалькі магазінаў, пякарня, майстэрні і павільён бытавога абслугоўвання. Каля вёскі — вялікі вадаём.

Вось такая цяпер наша вёска.

В. КАЛІНАГОРСКІ.

ідзе ў новы паход!

Камсамол бярэ шэфства над 94
вялікімі будоўлямі хіміі

будоўляў, транспарту, калгасаў, саўгасаў, устаноў, школ, вуні, воінскіх часцей. За яго прагаласавала больш чым 48 мільянаў чалавек. Гэта практычна ўсе маладыя людзі нашай краіны!

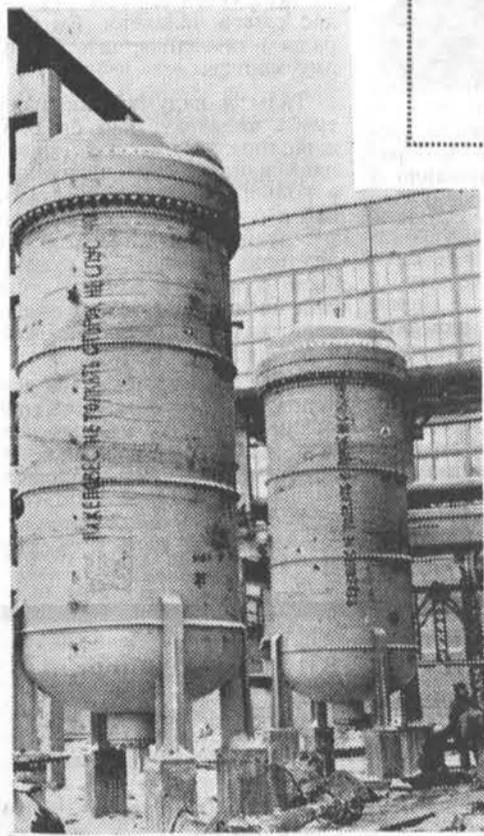
Пленум ЦК ВЛКСМ абмеркаваў канкрэтныя задачы ўдзелу камсамолу, моладзі ў стварэнні вялікай хіміі. З адабрэннем сустрэлі ўдзельнікі пленума прапанову бюро ЦК ВЛКСМ узяць шэфства над узвядзеннем 94 буйнейшых найбольш важных будоўляў хімічнай, нафтавай і целюлозна-па-

Будаўніцтва другой чаргі Гродзенскага азотнаўнавага завода. Мантаж канвее-раў.

Група маладых супрацоўнікаў «Белпрампраекта» распрацавала праект завода па вырабу лінолеуму, пенаполістыролу і мінеральнай ваты. Новае прадпрыемства будзе пабудавана ў Гомелі.

пяровай прамысловасці. Гэта вялікая і вельмі цяжкая задача. Але ў камсамолу, нашай слаўнай моладзі дастаткова сіл, каб з гонарам справіцца з такой задачай.

У новую дарогу адправіліся мільёны юных, на новыя подзвігі ў працы. Юныя патрыёты выдатна разумеюць: усё, што ствараецца іх маладымі рукамі, прызначана для іх саміх, для нашага маладога пакалення, якому выпала шчасце будаваць камунізм, жыць пры камунізме.

КАБ ЛЮДЗІ ЖЫЛІ ЁСЁ ЛЕПШ

Па вашаму настрою адчуваецца, таварышы, як вы рады прыезду да вас нашага друга таварыша Фідэля Кастра.

І я не менш, чым вы, рады таму, што ён прыехаў да вас, бо і я меў магчымасць разам з ім пабываць у вас.

Таварыш Фідэль Кастра ўжо гаварыў у сваёй прамове аб тым, што было ў нас у першыя гады Савецкай улады і чаго дасягнуў наш народ на аснове ленінскай праўды. Якраз на гэту тэму мы гутарылі з ім учора.

Вы памятаеце, таварышы, як захапляўся, як ганарыўся Ул. І. Ленін тым, што ў нашай краіне быў распрацаваны план будаўніцтва электрастанцый агульнай магутнасцю ў паўтара мільёна кілават. Будаўніцтва гэтых электрастанцый намячалася ажыццявіць на працягу пятнаццаці гадоў. Знайшліся тады і такія людзі, якія назвалі Ул. І. Леніна «крамлёўскім летуценнікам», сцвярджалі, што план ГОЭЛРО — гэта нязбытная справа, але савецкі народ перавыканаў гэты ленінскі план за адзінаццаць гадоў. І гэта было толькі пачаткам. Цяпер толькі за адзін мінулы год у нашай краіне ўведзены ў строй дзеючых электрастанцый агульнай магутнасцю больш чым дзесяць мільёнаў кілават. Для таго, каб пабудавалі электрастанцыю магутнасцю ў паўтара мільёна кілават, нам было патрэбна адзінаццаць гадоў, а цяпер за адзін толькі год мы ўвялі ў строй дзеючых электрастанцый магутнасцю больш чым дзесяць мільёнаў кілават. Вось тэмпы нашага росту, вось якімі крокамі мы ідзем наперад.

Вось цяпер мы ішлі і назіралі, як людзі працуюць у цэхах вашага сучаснага прадпрыемства. Хіба можна параўнаць умовы працы тэкстыльшчыкаў раней і цяпер. Цяпер галоўную работу выконваюць машыны.

Некаторыя людзі, якія называюць сябе камуністамі, крытыкуюць нас за тое, што мы хочам, каб краіна была багацейшая, каб людзі жылі лепш. У такіх крытыкаў дзіўная логіка. Яны разважаюць так: чым лепш будучы

САРДЭЧНА ВІТАЛІ САВЕЦКІЯ ЛЮДЗІ ДАРАГОГА ГОСЦЯ З КУБЫ — ФІДЭЛЯ КАСТРА. 17 СТУДЗЕНЯ ФІДЭЛЬ КАСТРА РАЗАМ З МІКІТАМ СЯРГЕЕВІЧАМ ХРУШЧОВЫМ ПАБЫВАЎ У ПРАЦОЖНЫХ ГОРАДА КАЛІНІНА. ІХ ЦЕПЛА СУСТРАКАЛІ ТЫСЯЧЫ ЛЮДЗЕЙ. ВЫСОКІЯ ГОСЦІ НАВЕДАЛІ ТКАЦКІ ЦЭХ КАМВОЛЬНАГА КАМЫНАТА. ТУТ АДБЫЎСЯ ВЯЛІКІ МІТЫНГ. БУРНАЯ АВАЦЫЯ І ПРЫВІТАЛЬНЫМІ ВОКЛІЧАМІ УДЗЕЛЬНІКІ МІТЫНГУ СУСТРЭЛІ ВYSTУПЛЕННЕ ГОСЦЯ З КУБЫ. НОВАЯ БУРАЯ АВАЦЫЯ БЫЛА СУСТРЭТА ПРАМОВА МІКІТЫ СЯРГЕЕВІЧА ХРУШЧОВА, НІЖЭЙ МЫ ДРУЖУЕМ УРЫЎКІ З ПРАМОВЫ М. С. ХРУШЧОВА.

жыць савецкія людзі, тым большая небяспека пагражае абуржуазіца.

А мы гаворым так: калі чалавек мае адзін касцюм, дай божа, каб ён меў два, а потым і тры. Каб людзі сытна харчаваліся, каб усе дзеці вучыліся, каб усе людзі змаглі больш поўна задавальняць свае запатрабаванні. Гэта — наша мара, яна робіцца быльню.

Рэвалюцыянеры, якія ішлі на катаргу, на смерць, рабілі рэвалюцыю і добра ведалі, што рэвалюцыя здзяйсняецца для таго, каб стварыць лепшае жыццё народу. Таму і народ падтрымліваў рэвалюцыянераў, ішоў за імі на рэвалюцыю.

Вось выканаем гэту сямігодку, выканаем планы развіцця хіміі, узнімем сельскую гаспадарку, тады краіна ў дастатку будзе мець хлеб, малако і мяса. У нас і пры цяперашніх цяжкасцях захоўваецца нармальнае забеспячэнне насельніцтва хлебам. Капіталісты думалі, што яны, карыстаючыся неўраджаем у мінулым годзе, возьмуць нас за горла. Яны хацелі, каб мы ім плацілі за збожжа даражэй, чым плаціць на сусветным рынку. Але мы цвёрда заявілі: калі прадасце збожжа па цэнах сусветнага рынку, то купім, калі не — задумайцеся вы сваім хлебам, — не купім. І яны прадалі збожжа па цэнах сусветнага рынку. Думаю, што ў будучым нам збожжа ў іх купляць не давядзецца.

Справы ў нас у краіне ідуць добра. Некаторыя скажуць: добра, а гаворыце — давай яшчэ лепш. Так, таварышы, добра, але мы хочам, каб яны ішлі яшчэ лепш. Колькі з вас атрымалі новыя кватэры! Напэўна, многія?

Галасы: Многія!

Галасы: Яшчэ мала.

М. С. Хрушчоў: А-а, бачыце, якая справа! Чуеце галасы «многія», «яшчэ мала». Гэта правільна. Значыць, той, хто атрымаў кватэру, гаворыць: атрымалі многія, а хто не атрымаў — ён гаворыць: яшчэ мала, мне ж яшчэ не далі. Калі яму дадуць, ён таксама прыойдзе ў лік тых, хто атрымаў кватэры. А адкуль нам узяць больш кватэр, мець больш іншых матэрыяльных даброт? Усё гэта можа быць створана толькі працай.

Я мару аб тым часе — і хачу дажыць да яго, — калі ўсе нашы дзеці ў дзіцячых садах і яслях будуць апрануты і накормлены за кошт грамадства, калі школьнікі будуць атрымліваць у школах харчаванне за кошт грамадства. Усе людзі хочучь харчавання смачна і сытна, хочучь апранацца добра, цёпла і прыгожа. Але не ўсе пакуль маюць гэту магчымасць, таму што атрымліваюць за сваю працу неаднолькава, у залежнасці ад колькасці і якасці сваёй працы. Мы ўсталявалі ў нашым жыцці прынцыпы сацыялізма, але цяпер робім усё для таго, каб перайці на вышэйшую ступень развіцця грамадства, гэта значыць пабудавалі камунізм, калі людзі будуць атрымліваць за сваю працу па патрэбнасці.

Таварышы! Наш народ, наша партыя, наш урад жывуць адзіным жыццём, адной марай. Партыя і народ адзіныя. Мэта партыі — барацьба за шчасце народа, яго свабоднае стваральнае жыццё, яго дабрабыт.

Праўда, ёсць за граніцай таварышы, якія гавораць, што Хрушчоў, маўляў, няправільна вядзе справу, што ён баіцца вайны. Я ўжо не

раз гаварыў пра тое, што хачу ўбачыць такога дурня, які сапраўды не баіцца вайны.

Нічога не баіцца толькі дзіця, якое нічога яшчэ не разумее, ды дурня.

Таму маці ніколі не пакідае маленькага дзіцяці аднаго, а калі пакідае, то хавае запалкі. Калі дарослыя працягваюць неасцярожнасць — бываюць і цяпер выпадкі, калі дзеці гінуць у час пакару. Вось якраз тыя, пра якіх я гавару, нагадваюць дзяцей, якія не разумеюць, што такое гульня з агнём.

Галасы: Правільна!

М. С. Хрушчоў: Мне прыйшлося перажыць дзве вайны. У мяне сын — лётчык загінуў на вайне. А колькі ў вас, таварышы, загінула бацькоў, маці, братоў і сябрёў. Мы ведаем, што такое вайна і што яна прыносіць чалавеку. Таму мы ўсё робім для таго, каб не было вайны!

І разам з тым мы разумеем, што ад ворагаў, ад імперыялістаў проста адгаварыцца, каб не было вайны, нельга. Мы не вымольвалі міру, не закляненнямі дабіваемся, каб не было вайны.

Таварышы! Наш народ заваяваў свабоду дарагой цаной, у свеце тады не было дзяржаў, якія дапамагалі б нам. Мы абапіраліся на свае сілы, на падтрымку і салідарнасць працоўных усяго свету. Цяпер мы ўсё робім для таго, каб дапамагчы нашым братам дабіцца вызвалення.

Калі Куба змагалася за свабоду і незалежнасць, нашы сэрцы былі з кубінскім народам. І калі мы адчулі, што ворагі Кубы точаць нажы супраць яе, мы дамовіліся з урадам Кубы, таварышам Фідэлем, і паставілі там ракеты. Гэта было небяспечна, але ворага можна ўтрымаць ад вайны, калі ён будзе адчуваць подых вайны ля свайго парога. І ворагі адчулі гэты подых. Гералізм народа Кубы, падтрымка кубінскай рэвалюцыі сацыялістычнымі краінамі, усімі міралюбівымі сіламі прадухлілі ўварванне.

І зноў жа знайшліся людзі, якія пачалі нас крытыкаваць за тое, што мы паставілі ракеты, а потым іх вывезлі. Правільна, паставілі і вывезлі іх. Але мы слова ўзялі, што на Кубу не будзе зроблена ўварванне. І сказалі ворагам Кубы, калі сунецца, то не абавязкова, каб нашы ракеты былі на Кубе, нашы ракеты з савецкай тэрыторыі дастануць вас і ў чорта ў зубах.

Дамоўленасць з урадам ЗША дзейнічае і цяпер. І мы прытрымліваемся свайго абяцання, пакуль дамоўленасць захоўваецца. Думаю, што ў другога боку знойдзецца дастаткова разважнасці, каб разумець, да чаго прывяло б парушэнне дамоўленасці.

Не хачу размахваць ракетамі, таму што ўвесь свет ведае, што яны ў нас ёсць, і гэта добрыя ракеты. Якраз сёння я прачытаў паведамленне нашых вучоных — яны выпрабавалі новую ракету, — і я не стрываўся, напісаў: «Выдатна!»

Савецкі Саюз падтрымлівае народы, якія змагаюцца, не толькі сімпатыямі маральнага характару. Думаю, што таварыш Фідэль на мяне не пакрыўдзіцца за разгласэнне

не аднаго «сакрэта». Калі б вы былі на параде ў Гаване (я бачыў парад у кіно), вы ўбачылі б, што на парадзе ў Гаване танкі ідуць быццам нашай вытворчасці. Зенітныя ракеты вязуць таксама быццам нашы. Стралковая зброя таксама быццам нашага ўзору. Гэта я да таго гавару, што мы ведаем: малітвамі ад чорта не адчэпішся і лаянкай капіталізм не пераможаш. Патрэбна канкрэтная барацьба і барацьба не голымі кулакамі.

Мы добра памятаем, што, калі наш народ здзейсніў рэвалюцыю, да нас прыйшлі інтэрвенты з многіх краін: амерыканцы, англічане, французы, немцы, японцы. Дык што ж, мы іх з кветкамі сустракалі? Не, мы ім прапісалі такую іжыцу, што цяпер яны ведаюць, што такое ісці да нас са зброяй у руках. Наш народ іх выгнаў і даў ім каленам у пэўнае месца.

Разважныя людзі ў ЗША павінны зразумець, што мы жывём у такі век, калі ўсе народы хочучь валодаць прадуктамі сваёй працы, хочучь самі кіраваць сваімі краінамі, хочучь умацоўваць незалежнасць сваіх дзяржаў.

Мы ўпэўнены — раней ці пазней народы ўсіх краін даб'юцца сапраўднай свабоды і незалежнасці і выганяць імперыялістаў са сваёй тэрыторыі. Таму мы гаворым: працягвайце крыху розуму, панове, убірайцеся самі, пакуль не позна, пакуль вас не выкінулі воі.

Савецкі Саюз ужо даўно прапануе, каб усе замежныя войскі былі выведзены з чужых тэрыторыяў у межах граніц сваіх краін. Гэта правільная і справядлівая прапанова.

Мы павінны дапамагчы народам сацыялістычных краін развіваць сваю эканоміку, культуру, рабіць усё, каб людзі жылі ўсё лепш і лепш. Я ўжо некалькі разоў гаварыў пра адно апавяданне, таму што на мяне ў юнацтве яно вельмі вялікае ўражанне зрабіла. Чытаў я яго не так даўно, магчыма, у 1910 ці ў 1911 годзе. Апавяданне такое. Жыў у вёсцы інтэлігентны чалавек, і раіцца ён заўсёды прагульваўся і ў час прагульні чытаў кнігу. У гэтым быў яго адпачынак. І герой апавядання раздумвае ўслых. Іду я неяк, гаворыцца ў апавяданні, чытаю кнігу і раптам чую мармытанне чалавека. Я ўзняў вочы — перада мной стаў жабрак і працягнуў руку, прасіў, каб я яму нешта даў. У мяне аказалася дзесяць ці дваццаць капеек (я не памятаю колькі). Я аддаў яму гэтыя грошы. Ён пачаў гаварыць нешта. І пакуль я адыходзіў ад яго, увесь час чуўся голас гэтага чалавека. Ён быў рады і шчаслівы, што я даў яму манету.

Тады я падумаў, як мала трэба чалавеку, каб ён быў шчаслівы. Я яму даў дваццаць капеек, і ён шчаслівы, а колькі мне трэба было б, каб я быў шчаслівы? Магчыма, дваццаць тысяч? Мне б і дваццаць мільёнаў рублёў было б мала, я адчуваў бы сябе шчаслівым толькі тады, калі было б шчаслівае ўсё чалавецтва.

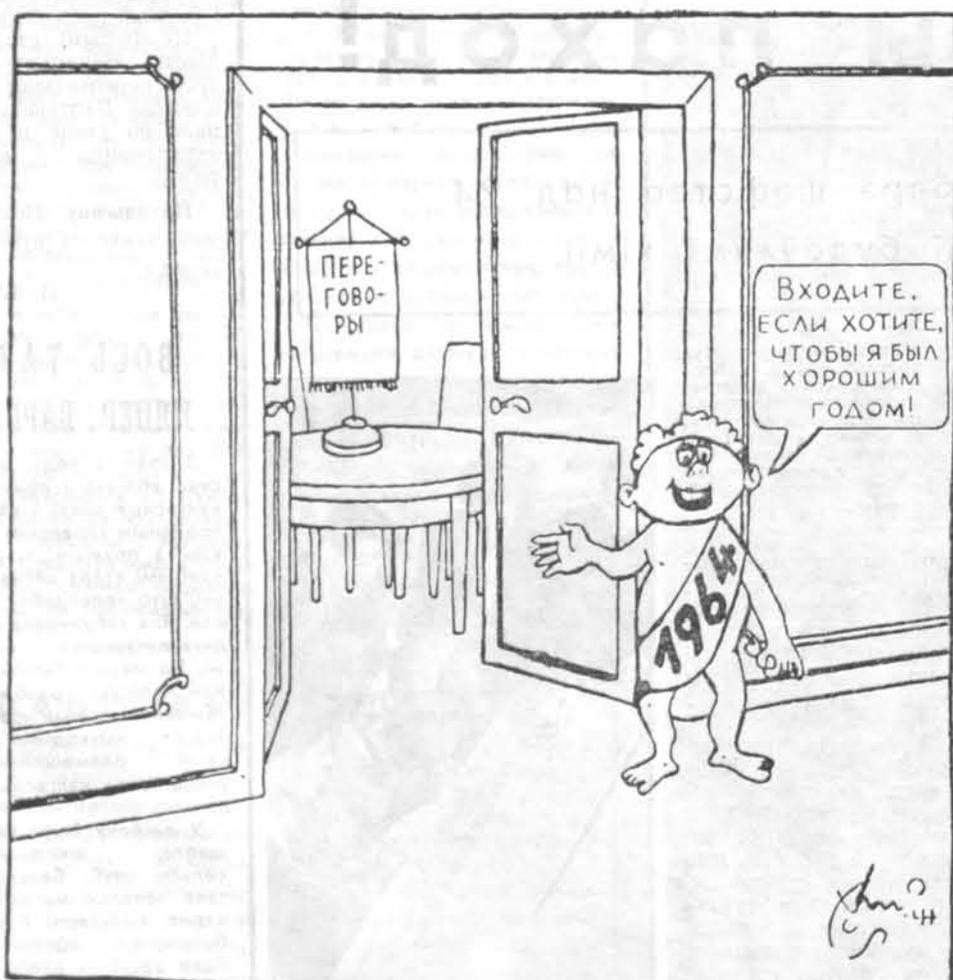
Мы самі змагаемся за пабудову камунізма ў нашай краіне, але гэта не азначае, што мы будзем камунізм у замкнёных рамках савецкіх граніц, нашай эканомікі, мы пракладваем шлях да новага, паказваем дарогу ўсяму свету.

Галандыя пераўзбройваецца

ГААГА. Ваенныя расходы Галандыі ўзрастаць, заявіў у сваім выступленні па тэлебачанню міністр абароны краіны Дэ Йонг. Ён адзначыў, што цяпер разглядаецца пытанне аб замене танкаў тыпу «Цэнтурыйн» і знішчальнікаў «Старфайтэр»,

якія знаходзяцца на ўзбраенні ў галандскай арміі, танкамі і самалётамі іншых класаў.

Дэ Йонг паведаміў, што Галандыя атрымае ад ЗША 60 мільёнаў долараў у выглядзе ваеннай дапамогі.

Голас Радзімы

Малюнак Шміта з газеты «Берлінер цайтунг».

Нібы зноў дома

Паважаная рэдакцыя!

Вялікае вам дзякуй за тое, што не забываеце нас, за карэспандэнцыю, за пасылкі. Вы пытаеце, ці хочам мы паслухаць беларускія, рускія і украінскія песні! Вядома, хочам, але шчыра кажучы, не хацелі вас залішне турбаваць. Калі ласка, прышліце нам іх. Калі мы слухаем беларускія песні па радыё, нам здаецца, што мы зноў дома, і мы забываемся на час пра сваю цяжкую долю.

Мы ведаем аб справах нашай Радзімы і ганарымся ёю. Жадаем ёй у новым годзе яшчэ

Вось дык «вызваліцелі»!

Дарагія таварышы! Вашу газету і кніжкі атрымліваю рэгулярна, за што шчыра дзякую. Многія сумняваюцца, ці праўда, што мне столькі кніг прысылаюць без грошай, бо тут нават у школе дзецям ані паперкі не дадуць бясплатна. І я з гонарам адказваю: так, бясплатна! Мая Радзіма не шкадуе грошай на добрыя справы.

У новым годзе я хачу пажадаць шчасця і здароўя майму народу, а таксама ўсім землякам, раскіданым па свеце. І яшчэ мне хочацца сказаць вось што.

Дарагія суайчыннікі, беларускія патрыёты! Паміж вас ёсць людзі, якія завуць сябе «вызвольнымі змагарамі». Яны ствараюць розныя «згуртаванні» і патрабуюць грашовыя ўзносы. Але перш за ўсё падумаць, ад каго яны хочуць вызваляць наш народ, які ўпершыню за сваю гісторыю стаў свабодным і багатым? А па-другое, паглядзіце, хто яны, гэтыя «вызваліцелі». Ці не яны дапамагалі ў час вайны гітлераўцам забіваць беларускіх жанчын, дзяцей, старых? А цяпер гаспадары іх не пада

большых поспехаў. Я стары чалавек, многае давялося перажыць за мой нялёгі век, і я добра ведаю, што такое вайна. На ўсе войны гэтага стагоддзя праводзіў я сваякоў, а ў апошняя вайне склаў сваю галаву мой сын. І калі мне ўдасца пабываць на Радзіме, я вельмі хачу асабіста ўбачыць Мікіту Сяргеевіча Хрушчова, пакланіцца яму і падзякаваць за выратаванне чалавецтва ад жахаў новай вайны.

Калі ласка, па-ранейшаму пасылайце нам вашу газету. Мы вельмі ўдзячны Радзіме, што яна не забывае нас.

З шанаваннем суайчыннік Аляксандр ДЗІКІ і яго сям'я. Францыя.

сыта кормяць, вось яны і выдумляюць свае «згуртаванні», каб выцягнуць лішні доллар з эмігранта. Гэтыя графы ды бароны патоцкія, гарцінгі, афендорфы — гультаі і зайбійцы, — што хочаце выдумляюць, толькі працаваць не пойдуць.

Выкрывайце здраднікаў, не давайце ім паклёпнічаць на Радзіму!

Атон МІКША.

Бразілія.

Трымайце кніжныя паліцы адкрытымі

Для многіх нашых землякоў кніжка на роднай мове стала першым сярбом і дарадчынам. Яна аказвае ім маральную падтрымку ў нялёгкім эмігранцкім жыцці.

Цёплыя словы ўдзячнасці за кнігі прыслала ў рэдакцыю і наша землячка Д. Сакалова з Францыі:

«Сардэчна дзякую за кнігі — як мастацкія, так і падручнікі для маёй унучкі. Кнігі на рускай мове прачытаем вельмі хутка, а на беларускай чытаць цяжэй, таму прыходзіцца чытаць паволь і ўважліва, каб усё добра зразумець. Мой муж дзякуе за кнігі «Повесть о настоящем человеке», «Неизвестные герои», «В тылу врага», «Семья Ульяновых» і інш., а таксама за альбом «Белавенская пушча». Як прачытаем кніжкі, то перадаем іх чытаць іншым суайчыннікам».

З далёкай Новай Зеландыі сваю падзяку прыслаў нам земляк М. Капытка. Ён піша: «Кніжкі прачытаў з вялікім задавальненнем. Так прыемна чытаць пра свой народ на роднай мове. Прышліце, калі ласка, новых кніжак і буквар для маёй дачкі Тані, якой ужо споўнілася сем год. Я хачу, каб яна ведала родную мову... Зараз закончыў «Сустрэчы на

Найвялікшае задавальненне

Мой сын Пеця летам гэтага года пабываў у Беларусі. Дадому прыехаў здаровы, радасны, шчаслівы. Аб сваёй паездцы ён да гэтага часу расказвае ўсім родным, знаёмым, сябрам. Паездка сына на маю радзіму была яго марай, заветным жаданнем. І яно здзейснілася. Гэта назаўсёды застанецца найвялікшай радасцю яго жыцця. Я ганаруся і вітаю паездкі дзяцей на радзіму бацькоў. Яны нясуць жыўную праўду людзям, праўду міру і справядлівасці.

Я працую ў школе замежных моў. Выкладаю рускую мову. Склад слухачоў самы розны: рабочыя, вучні, доктары і нават прафесары. Вядома, мне цяжка, таму што раніцай працую на сваёй асноўнай рабоце, а вечарам у школе. Але гэту работу раблю з вялікай радасцю. Лічу гонарам і абавязкам навучыць людзей мове свайго Радзімы, якая адстойвае мір і справядлівасць на зямлі.

П. В.

ФРГ.

ростанях». Частку кніжак паслаў свайму сябру ў Велінгтон, ён таксама любіць чытаць на роднай мове».

Танія пісьмы нас вельмі радуюць. І Беларускае савецкае Савецкага Камітэта па развіццю культурных сувязей з суайчыннікамі за ружбюм заўсёды гатова аказаць дапамогу ў набыванні кніг і стварэнні хатніх бібліятэк.

Вядома, што ў кожнага ёсць блізкія знаёмыя і сябры, якія таксама цікавяцца кніжкамі і любяць пачытаць на роднай мове. Так што калі ў вас ёсць бібліятэчка, то абавязкова давайце чытаць кнігі іншым. Гэтым самым вы будзеце рабіць добрае і карыснае справу.

Многія нашы землякі сталі актыўнымі прапагандыстамі кніжак савецкіх пісьменнікаў. Вось што піша ў рэдакцыю наш земляк Міхась Родны з Англіі:

«Вельмі дзякую вам за кнігі, асабліва за «Даўгавас Ванягі» на англійскай мове. Надта карысна кніжка. Ходзіць па руках англійцаў. Чытаюць з цікавасцю. Многа кніг завёз у Брадфорд. Зрабілі і там бібліятэчку».

Можна прывесці і шэраг іншых аналагічных пісем, атрыманых рэдакцыяй, у якіх гаворыцца аб карысці чытання савецкіх кніг. Так што трымайце кніжныя паліцы адкрытымі для людзей, землякі. Няхай праўда аб нашай Радзіме будзе вядома ўсім і паслужыць на карысць міру і дружбе паміж народамі.

Г. БЯЛЬКЕВІЧ.

МУЗЫКА Ў ЦЭХАХ

Зусім нядаўна гучалі канцэрты Дзяржаўнага народнага аркестра Беларускай ССР у тэатральных і канцэртных залах Ташкента, Алма-Аты, Акцібінска, Цалінаграда, Татарыі, Удмурціі і Марыйскай АССР. Беларускія музыканты выступалі таксама на заводах і будоўлях вялікай хіміі, у цалінных саўгасах і калгасах. І ўсюды іх цёпла сустракалі аматары музыкі.

Цяпер народны аркестр рэспублікі робіць гастрольныя паездкі па гарадах і сёлах Беларусі. Многія канцэрты ён праводзіць непасрэдна ў цэхах заводаў, фабрык, прапагандуючы сярод шырокіх мас працоўных беларускую музыку і песню. Нядаўна, напрыклад, такія канцэрты з поспехам прайшлі ў цэхах магілёўскіх заводаў пад'ёмна-транспартнага абсталявання і «Строммашына», у клубе завода штучнага валакана, у ДOME культуры швейнай фабрыкі імя Валадарскага, у лакаматыўным дэпо станцыі Гомель. Беларускія музыканты выступалі таксама перад брыгадамі камуністычнай працы Гомеля, у Палацы культуры «Гомсельмаша», у клубе фанера-папкаронавага камбіната і ў Палацы культуры чыгуначнікаў імя Ул. І. Леніна.

У час гэтых творчых сустрэч мастацкі кіраўнік аркестра народныя артыст БССР прафесар І. Жыноўіч расказваў слухачам аб творчым шляху калектыву, яго планах на будучае. У канцэртах аркестра прымалі ўдзел салісты Белдзяржфілармоніі Яўгенія Цвятаяева і Барыс Казанцаў.

Заказы хімікаў — датэрмінова

БАРАНАВІЧЫ. З першага дня новага года калектыву завода буддэталей выконвае заказы вялікай хіміі. Узяты добрыя вытворчыя тэмпы. У прыватнасці, заказ Салігорскага калійнага камбіната — вырабіць больш чым 10 тысяч пагонных метраў сталярных вырабаў і 100 кубаметраў драўніны спецыяльнай распілоўкі — вырашана выканаць на 15 дзён раней тэрміну.

З усяго робяць бізнес

Добры дзень, дарагія суайчыннікі і супрацоўнікі газеты «Голас Радзімы»! Віншавальную паштоўку ад вас я атрымаў, за што вельмі ўдзячны.

Цяпер коратка пра наша жыццё. 1963 год у нас быў нялёгі, трывожны. Насельніцтва павялічваецца, а работы становіцца ўсё менш. Так што забастовак у нас было хоць адбаўляй. Потым «кубінскі крызіс». Усе вельмі баяліся, што зноў пачнецца вайна. Але дзякуючы разумнаму кроку Савецкага ўрада, гэты канфлікт быў урэгуляваны.

Ніхто не чакаў, што будзе забіты прэзідэнт Кенедзі, які хацеў зрабіць так, каб негры ў паўднёвых штатах жылі лепш. Я ведаю, негры ў іх як рабы, хоць фармальна яны лічацца свабоднымі грамадзянамі. Але забілі Кенедзі, вядома, не толькі за гэта...

Новы год сустракалі, як заўсёды. З выпадку свята гаспадары ўсіх кабарэ, кафэ, рэстаранаў наладжвалі вечары. Хто прыходзіць на іх — танцуе і п'е, часта і б'юцца. А гаспадары, вядома, павышаюць цэны на спіртное. Словам, і ў Новы год не забываюць пра свой бізнес.

Віншую вас і ўсіх маіх землякоў з наступіўшым 1964 годам. Жадаю ўсім моцнага здароўя, шчасця, поспехаў у ваших справах і мірным жыцці.

Чыкага.

Раман С.

АПАВЯДАННЕ

Чытаю родную літаратуру

Нядаўна атрымаў дзве пасылкі ад Камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за ружбюм. Не ведаю, як адплаціць за гэту дабрату. Рускую літаратуру вельмі цяжка дастаць у нашым горадзе. Многія кнігі ўжо разыйшліся сярод маіх знаёмых.

С. БАРЫСЕНКА.

Англія.

Такі час прыйдзе

Дзякую вам сардэчна за тое, што не забываеце мяне і маю сям'ю. Кожная ваша вестка з Беларусі прыносіць нам многа радасці і сарвае нашы сэрцы.

Тут, на чужыне, стары год не даў нам ніякіх змен. А вось Савецкая краіна ўпэўнена ідзе наперад. Савецкая тэхніка зрабіла вялікія поспехі, і вы хутка пачнеце асвойваць новыя планеты. Мы гордыя за сваю любімую Радзіму, за яе магутнасць і сілу. Хочацца верыць, што наступіць такі час, калі ўсе людзі на зямлі будуць братамі і ва ўсім свеце ўсталюецца трывалы мір.

Т. КУТУЗАВА.

ЗША.

Неўзабаве пасля вайны да містэра Джона, якому больш падабаецца, калі яго завуць проста дзядзька Іван, хоць ён ужо не адзін дзесятак год жыве ў Амерыцы, зайшоў добра апрануты прыгожы мужчына. На ім быў зеленаваты гарнітур, колер якога зліваўся з колерам невялікіх вачэй гасця.

— Добры дзень, — ветліва прывітаўся ён і, пачакаўшы, спытаў: — Не пазнаеце?

Гаспадар падняў акулары на лоб, потым апусціў на мясціны нос, потым зноў падняў:

— Не, не пазнаю! Мо' ты, Петрунеля, здагадаваешся?

— І я не пазнаю, — сказаў жонка.

— Дзе ж вам пазнаць, — усміхнуўся госць. — Калі вы выязджалі ў Амерыку, мне было дзесяць год.

— Дык вы з Канакоў?

— Так.

— Чый жа вы будзеце?

— Аляхновічаў, суседзі мы. Нават сваякі. Пётр — маё імя.

Стары стукнуў сябе па лбу:

— Пятруха! Дык вось ты хто! — дабрадушны круглы твар гаспадара расплыўся ва ўсмешцы. — Сядай жа за стол. Петрунеля, налі чалавечу гарбаты. А можа, чарачку? Маскоўская ёсць. Сам не п'ю, а з дарагім землячком...

Выпілі па чарцы. Гутарка пайшла веселей.

— А вы зусім сівы. Выехалі маладым хлопцам.

— Шмат часу прайшло...

— А я вас добра памятаю. Бацька часта крыўдаваў: «Вунь Іван паехаў у Амерыку, долараў нагарае». А я слухаў і думаў: «Вырасці, таксама паеду грабсці долары».

— Грабсці? Эх, брат...

Прыехаў я ў Канаду — працы няма, ні мовы, ні людзей не ведаю. І пажаліцца няма каму. Хацеў павесіцца.

— Але цяпер ужо абжыліся. — зялёныя бліскучыя вочкі Пятра з нейкай нечаканай зайздрасцю абмацалі кожную рэч у пакоі.

— Цяжка прызнацца, але ўсё гэта здабыта ў часе вайны. Праца знайшлася, зараб-

лялася добра. Так што, калі там нашы людзі пралівалі кроў... Дарэчы, я не спытаў, як ты тут апынуўся?

Бліскучыя вочкі Пятра паухлі, ён уздыхнуў:

— Не думаў я тады, што і я ўбачу Канаду. — Ён закасаў да локця рукаў кашулі і паклаў на стол касматую руку: — Бачыце?

Гаспадар і гаспадыня не адразу зразумелі, у чым справа.

— Гэта ў Асвенціме, у лагеры смерці паставілі. За сувязь з партызанамі я туды трапіў. Яшчэ н'ат не веру, што жывы застаўся.

Пятро змоўк, сёрбіў гарбаты і зноў нейкім нядоб-

рым поглядам агледзеў пакой.

— Перад прыходам Савецкай Арміі таго, хто яшчэ трымаўся на нагах, пагналі на захад. — працягваў ён пасля некарай паўзы. — Амерыканцы нас вызвалілі...

— Дамоў не пусцілі? — заклапочана спытала гаспадыня.

— Дамоў? А што дома? Усё выпалена. І мары дзяцінства ўсплылі ў душы. Эт, махну ў Канаду, зараблю грошы, а там — бог-бацька — вярнуся багатым.

— Э-э, брат, калісьці шмат хто так думаў.

— І вы таксама?

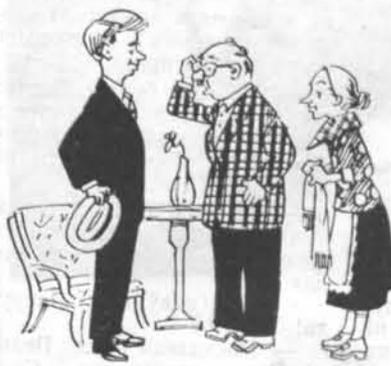
— У мяне была іншая справа. Калі б я не выехаў у Канаду, сядзеў бы ў турме. Ад дэфензівы давалася ўцякаць.

— Кожны ад чаго-небудзь уцякае. — прамармытаў Пятрусь.

Пасля гэтага вечара ён часта пачаў заходзіць да старога эмігранта, хваліўся, што мае добрую пра-

цу.

(Заканчэнне на 6-й стар.)

Мал. М. Гурло.

ЛЯЛКІ

Аўтобус прыпыняе свой бег і збочвае на прасёлачную дарогу. Ну, вось мы і прыехалі. Перад намі вялікая вёсна, акаймаваная з усіх бакоў маладым садам.

— Дзе тут у вас клуб? — пытаемся.

Праз гадзін /другую клуб перапоўнены. Цікава назіраць, як здзіўляе глядачоў прадстаўленне. Пасля заканчэння спектакля змораныя, але шчаслівыя, мы выходзім са сваімі лялька-

Высокую ацэнку глядачоў атрымала опера Дж. Вердзі «Травіята» ў пастаноўцы аматарскага калектыва Мінскага палаца прафсаюзаў.

НА ЗДЫМКУ: сцэна з першага акта (у ролі Віллеты — таваразнаўца Мінскага ўнівермага Дзіана Угоднікава).

ВАНДРОЎНІЦЫ

мі на авансцэну. Глядачы доўга не разыходзяцца. Некаторыя, мабыць, не давяраючы сваім вачам, падыходзяць і асцярожна кратаюць нашы лялькі. Цёплыя словы падзякі і запрашэнне як мага часцей наведвацца гучаць на развітанне. Мы пакідаем вёску, але доўга яшчэ бачым перад сабой цёплыя ўсмешкі, чуюм шчырыя словы падзякі калгаснікаў...

Сваё існаванне Дзяржаўны тэатр лялек БССР пачаў з 1938 года ў Гомелі. Пасля Вялікай Айчыннай вайны, з 1944 года, ён зноў аднавіў там сваю работу, а ў 1950 годзе пераехаў у Мінск. У Мінску займаў два пакойчыкі ў памяшканні Тэатра оперы і балета.

Многімі цікавымі работамі адзначаны творчы шлях калектыву ў гэты перыяд. Бадай, самай цікавай з пастановак быў спектакль «Краса ненаглядная». У гэты ж час тэатр ставіць «Снежную каралеву», «Цудоўную дудку» і многія іншыя п'есы. Была ажыццёўлена пастаноўка п'есы італьянскага пісьменніка Джані Радары «Прыгоды Чыпаліна».

Неўзабаве тэатр атрымлівае ў цэнтры сталіцы памяшканне для сваёй базы, што дало магчымасць лепш наладзіць працу, палепшыць яе ўмовы. За перыяд з 1958 года калектыву паставіў многа п'ес рускіх і беларускіх аўтараў. Сярод іх спектакль «Па шчупакоўмаю загалу» па п'есе Е. Тарахоўскай і «Марынка-красуніца» па аднайменнай п'есе А. Вольскага і П. Макаля. У апошнія гады па-

стаўлены спектаклі: «Чароўная лялька Аладзіна» па Н. Гернет, «Палёт на Месяц» А. Канеўскага і А. Мацкевіча і некалькі п'ес беларускіх аўтараў.

Калектыв не застаўся ў даўгу і перад самымі маленькімі. Нядаўна ён паставіў для іх «Прыгоды Нязнайкі». З ранейшага рэпертуару ідуць «Вясёлыя медзведзяныя». Героі гэтага спектакля куляюцца, ловяць рыбу і... нават пускуюць мыльныя бурбалкі, выклікаючы вясёлы і дружны смех дзяцей.

Зусім нядаўна адбылася прэм'ера ляльчна-цыркавога прадстаўлення «Вясёлы цырк», напісанага А. Ляляўскім. Атрымаўся цудоўны спектакль. Многа выдумкі і дасканалася веданне магчымасцей ляльчнага тэатра прынес яго пастаноўшчык — галоўны рэжысёр тэатра А. Ляляўскі. Плёнай была праца галоўнага мастака тэатра Л. Быкава, які ўмее добра перадаць у абліччы лялькі тыповыя рысы характару персанажа.

Дзяржаўны тэатр лялек БССР — вандроўны. Падарожнічаючы па рэспубліцы, ён аказвае вялікую дапамогу школьным самадзейным ляльчым гурткам, знаёміць сваіх маленькіх «сброў лялькі» з усё новымі і новымі назвамі. У любую пару года блакітны аўтобус з «лялькамі» можна сустрэць на дарогах нашай роднай Беларусі.

М. КАЛАДЗІНСКІ,
артыст Дзяржаўнага тэатра лялек БССР.

Інжынерканструктар СКБ тэкстыльнай і лёгкай прамысловасці Барыс Палякоў выконвае арыю Жэрмона, у ролі Альфрэда — галоўны канструктар Фізіка-тэхнічнага інстытута АН БССР Георгій Бабаеў.
Фота Ул. Кіраса.

Брэсцкі маладзёжны

Брэсцкі маладзёжны ансамбль танца стаў адным з папулярных калектываў на Брэстчыне. Створаны паўтара года назад калектыв заваяваў любоў і прызнанне глядачоў. У яго цікавы рэпертуар, у які ўвайшло многа беларускіх, рускіх, румынскіх, венгерскіх і іншых народных і сучасных танцаў. Сярод іх «Беларуская маладзёжная», «Падмаскоўная танцавальная», румынскі танец «Брыул», венгерскі чардаш «Віеода».

Самадзейныя артысты — пасляхова выступалі на другой Усебеларускай дэкадзе самадзейнага мастацтва, у Маскве, у Польшчы.

Цяпер у ансамблі танца 60 юнакоў і дзяўчат. Усе яны вельмі любяць харэаграфічнае мастацтва, умеюць спалучаць работу і вучобу з рэпетыцыямі, выступленнямі ў канцэртах.

Вясёлая чарнавокая Каця Вакула пасля сканчэння сярэдняй школы прыйшла на Брэсцкую швейную фабрыку. Яна не толькі выдатна працуе і танцае ў ансамблі, але і пасляхова кірава танцавальным гуртком на фабрыцы. Такіх энтузіястаў у ансамблі многа. У ліку іх можна назваць ткачыцу Зіну Галаўню і інструктара вытворчага навучання Тоню Іваніўскую з Брэсцкага дывано-вага камбіната, вадзіцеля аўтобуса Аляксандра Мірашнічэнка, студэнта педінстытута Уладзіміра Пікала.

У поспехах ансамбля немалага заслуга яго кіраўніка Міхаіла Пузанава — выхаванца заслужанага дзеяча мастацтва БССР Г. А. Апанасенкі.

(Пачатак на 5-й стар.)

— Табе шанцуе, браце, — сказаў нека дзядзька Іван. — Ты сапраўды награвеш долараў. — Ён падняў на лоб акуляры, азіраў на Петруся, потым зноў апусціў на нос: — Спадзяюся, землячок, сумленнай працай?

— Га, зразумела, — засмяяўся Петрусь не сваім смехам.

Часам Петрусь прыходзіў сумным. На пытанне гаспадара, што з ім, вымаў моўчкі пісьмо ад сяброў з Беларусі.

— Гэта я змагаўся ў партызанах, рызыкаваў жыццём, каб мае землякі пухлі з голаду? І пры панах так не было.

— Ну, ты кінь. Я чытаю газеты... — адказваў дзядзька Іван.

— Брэшучь газеты.

— А можа, брэшучь твае сябры? — Дзядзька Іван стараўся пераканаць свайго земляка, супакоіць яго. Хоць здаралася, што гэтыя пісьмы і старога моцна краналі за душу, і ён губляўся, але ні Петру, ні нават жонцы не выказваў сваіх сумненняў.

Петрунеля, відаць, таксама перажывала. З жалем яна гаварыла мужу:

— А што ты ведаеш, можа, людзі прадуў пішучь?

А тым часам весткі з Радзімы прыходзілі ўсё лепшыя. Газеты пісалі аб адбудове гарадоў і вёсак Беларусі, аб новых заводах, электрастанцыях у Заходняй Беларусі. А весткі Петруся былі ўсё горшыя і горшыя. Не раз дзядзька Іван, разгневаўшыся, хацеў прагнаць Петра з хаты, бо той псаваў яму настрой, але з павагі да партызанскага мінулага Петруся і тых мук, якія ён перанёс у лагеры смерці, ён не мог гэтага зрабіць і стараўся цярдліва і разважліва высвятляць справу.

— З'ездзіў бы ты, Петруха, на Радзіму, дыхнуў родным паветрам. Маеш за што. Я таксама збіраю грошы на турысцкую паездку.

— Не раю вам іх марнаваць, — адказаў на гэта Петрусь. — Яшчэ пасадыць.

— Звар'яцеў ты, Петруха! За што?

— Пасадыць і ўсё. Вельмі будуць разбірацца. Ска-

жуць — шпіён. Паўэраса ж пасадзілі.

Дзядзька Іван сабраў, нарэшце, грошы, купіў «турысцкую карту» і паехаў. Пабыўаў у Ленінградзе, Маскве, Волгаградзе. З Кіева даў Петру тэлеграму: «Браша твай сябра. Еду ў Мінск».

У Мінску спаткалі дзядзьку Івана пляменнікі і пляменніцы — дзеці брата і сястры. Брата Антона немцы расстралялі, муж сястры загінуў на фронце. Але сіроты і без бацькоў выраслі, выйшлі ў людзі, сталі настаўнікамі, аграномамі, механікамі.

— А мы з табой, сястрыца, так і засталіся малапісьменнымі, — сказаў дзядзька Іван, аглядаючы з радасцю маладых.

За сталом дзядзька Іван успомніў Петруся.

— Ён у Амерыцы? — здзівіліся ўсё.

— У Канадзе. Да мяне заходзіць...

— Во, гад! Не скруціў нідзе галавы.

— Чаму гад? Ён жа ў партызанах быў, сядзеў у Асвенціме, — сказаў дзядзька Іван.

— Добрыя людзі загінулі, а ён і там выжыў, сабака.

— Не, вы скажыце толкам, у чым справа? — зацікавіўся дзядзька Іван.

— Яму расказаў.

...Немцы гналі палонных. Касцы стаялі на ўскрайку

дарогі і з жалем глядзелі на знясіленых людзей. Раптам адзін палонны выскачыў з калоны і стаў побач з касцамі. Брат дзядзькі Івана Антон хуценька паклаў яму на плячо касу. Канваіры не заўважылі. Палоннаму, калі прайшла калона, далі на дарогу хлеба, сала, хто што меў, паказалі дарогу і пакадалі шчасліва дабрацца да сваіх за лінію фронту.

А вечарам гітлераўцы расстралялі Антона. Хто выдаў? Сярод касцоў быў і Пётр. Падазравалі яго, але не было доказаў.

Праз некалькі дзён Петру адкрыта здрадзіў. Здарылася гэта таксама на сенакосе. Каслі паплавы, з лесу выйшаў партызан. Ён пагаварыў з касцамі і пайшоў у лес. Петру хуценька кінуўся ў вёску і паведаміў немцам. Гітлераўцы дагналі партызана, які не разлічваў на на-

пад, і забілі яго. Боты і адзенне забітага аддалі Петру.

Пасля гэтага ад Петра не стала ратунку. Што падглядзіць — данесе гітлераўцам, а то і выдумае. Людзі не ведалі, як пазбаўца ад яго. Забіць? За такога нягодніка немцы пастраліюць людзей, спаліць вёску. На шчасце, ён сам улез у пятлю: не падзяліў нешта з другім палонным, а той данёс гітлераўцам, быццам бы Пётр дапамагае партызанам. Немцы за яго — і ў Асвенцім. Ім што: адным рускім менш, для іх лепш.

У Асвенціме вязні прынялі Петра, як свайго — чалавек пацярпеў за сувязь з партызанамі. А ён і там пачаў шпіёнчы, выслужвацца перад гітлераўцамі. І выслужыўся. Калі да Асвенціма падыходзіла Савецкая Армія, гітлераўскія каті — забралі з сабой і свайго памочніка...

— Хай ён толькі прыйдзе цяпер да мяне, землячок, — стукнуўшы кулаком па стала, сказаў дзядзька Іван, выслушаўшы жудаснае апавяданне.

Але Петру не прыйшоў. Пасля атрымання тэлеграмы яго не стала і ў горадзе. Пераехаў некуды ў іншае месца землячок і чытае там эмігрантам сфабрыкаваныя пісьмы з «паняволенай» Бацькаўшчыны.

Леанід ПРОКША.

Сустрэча з радасцю

Мал. Ю. Архіпана.

З ЧАСУ майго вяртання на Радзіму са Злучаных Штатаў прайшло крыху больш чым год. Але за гэты час я перажыў столькі радасных дзён, колькі, бадай, не было ў мяне за ўсё мінулае жыццё. Я зноў знайшоў Радзіму, сустрэўся з братам і, нарэшце, пасля 32-гадовай разлукі знайшоў свайго адзінага сына...

Ён нарадзіўся ў 1929 годзе ў Амерыцы, у той год, калі ў ЗША лютavaў эканамічны крызіс. Банкі лопаліся, як мыльняны бубалкі, дзесяткамі закрываліся фабрыкі і заводы. У краіне панавала беспрацоўе, паніка, хаос, злавесныя чуткі паўзлі адна страшнейшая за другую. Сотні тысяч рабочых блукалі па дарогах краіны ў пошуках хоць якога-небудзь заробтку. На палях і ў садах гніў няўбраны ўраджай, таму што фермерам было немагчыма яго збчыць. Цэлыя паязды з фруктамі спалваліся, каб падтрымаць цэны на рынках.

Фабрыка, на якой я працаваў, таксама закрылася. Стала зусім цяжка. Выпадковыя заробкі давалі некалькі далараў у дзень. А тут якраз падышоў час жонцы радзіць. З-за недахватку сродкаў прыйшлося змясціць яе ў гарадскую бальніцу, догляд хворых у якой быў больш чым незадавальняючы. Роды аказаліся цяжкія. Два тыдні мая жонка была без прытомнасці. У выніку моцнага нервовага расстройства ў яе пачалася паліяровавая гарачка, і яе давалася змясціць у псіхіятрычную лячэбніцу. Далей — горш. Адміністрацыя запатрабавала неадкладна забраць дзіця. А куды яго ўладкаваць? У Амерыцы шводная дзіцячая ўстанова не бярэ на зыхаванне дзіцей раней шасцімесячнага ўзросту. А майму сыну было ўсяго тры тыдні. Толькі дзякуючы сябрам удалося праз аднаго прафесара, у веданні якога знаходзіліся дзіцячыя ўстановы, уладкаваць малюга. Плата — 7 далараў у тыдзень. Прыбаўце да гэтага расходы, звязаныя з платай за кватэру, ацяпленне, паездкі да жонкі. Я быў на грані адчаю. Чакаць дапамогі ад урада ці гарадскіх улад было бессэнсоўна.

Толькі праз адзінаццаць месяцаў урачы дазволілі ўзяць жонку дадому. Але тут новая бяда. Паколькі жонка прыехала да мяне з Канады, лічылася, што яна жыве ў ЗША нелегальна. На доньце, які ёй учынілі іміграцыйныя ўлады, яна, будучы яшчэ хвораю, блытала даты, назвы параходаў. Для іх жа гэта было дастаткова важкай прычынай, каб высласць яе з краіны, як нежаданую (хворую) імігрантку. А ў той жа час бандытам і гандлярам наркотыкамі

пры дапамозе наёмных адвакатаў вельмі лёгка ўдавалася пазбегнуць дэпартацыі на працягу многіх гадоў.

Ад мяне запатрабавалі вялікі залог, унесці які я быў не ў стане, і ўлады вымушаны былі пакінуць жонку ў спакое. Але гэта была толькі часова адтэрміноўка. Мне не пераставалі напамінаць: «Калі ж ваша жонка думае паехаць з ЗША?» «Колькі мы павінны яшчэ чакаць яе ад'езду?» І г. д. Пасля кожнага такога «візіту» здароўе жонкі пагаршалася. Нарэшце, яна не вытрымала і вырашыла паехаць у Латвію да свай бацькоў. Тое ж самае параілі і ўрачы: толькі спакойнае жыццё магло ўмацаваць яе здароўе.

Словам, стварылася вельмі цяжкае становішча. Не маючы грошай, нельга было наняць адваката, каб праз суд ануляваць рашэнне іміграцыйных улад. Нам пагражаў голад. Нехача я згадзіўся на апошняе — на ад'езд жонкі ў Латвію. З вялікімі цяжкасцямі, з дапамогай таварышаў удалося сабраць грошы на білет. І жонка з сынам паехалі.

Так я застаўся ў Амерыцы адзін. Толькі пісьмы звязвалі мяне з сям'ёй. Але адразу ж пасля пачатку вайны перасталі прыходзіць і пісьмы. Спраба даведацца пра лёс жонкі і дзіцяці праз таварыства Чырвонага Крыжа СССР не дала вынікаў. Толькі ў 1946 годзе прыйшло сумнае паведамленне, што ў першы ж дзень вайны фашысцкая бомба трапіла ў дом, дзе жыла мая жонка, яе маці, бацька і сястра. Усе яны загінулі. У жывых застаўся толькі сын, які ў гэты час знаходзіўся ў школе.

Дзе ж цяпер мой сын? — увесь час мучыла мяне думка. Усяму свету былі вядомы зверствы фашыстаў у акупіраваных раёнах СССР. Магчыма, яго павезлі на работы ў Германію? Можа, яго забілі? Магчыма... Словам, заставалася толькі чакаць вестак, а іх усё не было...

У 1962 годзе Савецкі ўрад дазволіў мне вярнуцца на Радзіму. Пасля прыезду ў Мінск я вырашыў працягнуць пошукі. Мае надзеі падагравалі паведамленні ў газетах аб многіх шчаслівых сустрэчах людзей, якіх калісьці разлучыла вайна. Але,

прызнацца, была і такая думка: а раптам, на няшчасце, мой сын акажацца не тым чалавекам па перакананнях, якога я хацеў бы бачыць? Ён жа быў малады, і была вайна, голад, разруха... Не адну бяссонную ноч правёў я ў роздумах, якімі і падзяліўся аднойчы з супрацоўнікамі газеты «Голас Радзімы», і папрасіў аказаць мне дапамогу ў адшуканні сына. Мне паабяцалі зрабіць усё магчымае.

І вось праз тры тыдні мне паведамілі: грамадзянін Афанасьеў І. С., 1929 года нараджэння, інжынер-таварызнаўца, жыве ў горадзе Рызе. Мне паведамілі і больш падрабязны адрас гэтага чалавека, які мог аказацца і проста аднафамільцам, і маім сынам. Я напісаў яму пісьмо. Неўзабаве прыйшоў доўгачаканы адказ: так, гэта быў мой сын!

І зноў цяжкае пытанне: што напісаць даросламу чалавеку, які нічога не ведаў пра свайго бацьку 32 гады, чалавеку, які без маёй дапамогі сам знайшоў сабе дарогу ў жыццё? І ці патрэбен яму цяпер наогул такі бацька? А раптам падумае, што я шукаю яго толькі цяпер, калі пастарэў? Але ўсё ж я вырашыў напісаць. Паведаміў яму, што вярнуўся на Радзіму, вельмі рады быў даведацца, што ён жывы, што я ні ў якім выпадку не стану навязвацца, калі ён па якіх-небудзь меркаваннях не захоча ўстанаўліваць са мной блізкіх адносін. Карацей кажучы, я напісаў шчырае пісьмо. Адказ не прымусіў сябе чакаць. Відаць, маё пісьмо было поўнай нечаканасцю для сына, таму што адказ быў стрыманы. Я адчуваў паміж радкоў, што ён сумняваецца ў чалавеку, які прыехаў з цытадэлі капіталізму — Амерыкі, дзе пражыў амаль сорак год.

Усё ж я напісаў пісьмо ў адказ і папрасіў высласць фотакартку, назваць імя маці, паведаміць аб дакументах, па якіх можна было б канчаткова ўстанавіць, што гэты чалавек — мой сын. Хутка атрымаў другое пісьмо з прабачэннем за халодны тон першага пісьма і фотакарткі: яго і маёй маленькай унучкі. І, галоўнае, сын запрашаў мяне прыехаць у гасці ў Рыгу. Трэцяе пісьмо было ўжо па-сяброўску цёплым з настойлівым запрашэннем у гасці. Я, вядома, пачаў збірацца ў дарогу.

І вось 6 снежня мінулага года поезд, у якім я ехаў, падышоў да Рыжскага вакзала. Выходжу з вагона, бачу: стаіць малады прыгожы чалавек, некага чакае. Сэрца падказала: «Ён, мой сын!» Мы абняліся, пацалаваліся...

Паведамляючы загадзя аб сваім прыездзе, я папрасіў сына, каб ён загадаў мне нумар у гасцініцы. Я зрабіў гэта таму, што не хацелася турбаваць яго сям'ю. Але па дарозе дадому сын сказаў:

— Вы спыніцеся ў нас, добра? У цеснаце, ды не ў крыўдзе.

У мяне адразу неяк стала цёпла на душы. А неўзабаве я ўжо знаёміўся з нявесткай і ўнучкай — прыгожанькай дзяўчынкай, якая шчабятала безупынку. Мы прагаварылі амаль да раніцы. Гэта была размова пра наш лёс, Я даведаўся, як складалася яго жыццё пасля смерці маці, як вырагавалі яго ад смерці добрыя людзі, як дапамагла Савецкая ўлада стаць адукаваным чалавекам, сапраўдным грамадзянінам свай краіны.

На наступны дзень мы адправіліся прагуляцца па горадзе. Сын азнаёміў мяне з выдатнасцямі Рыгі. Паабедалі ў рэстара-

не, схадзілі ў садзік за ўнучкай, з якой у мяне адразу ўстанавілася, як кажуць, любоў з першага погляду. І ў гэты дзень упершыню за трыццаць два гады я пачуў слова, якое я так хацеў заўсёды чуць, слова «тата». Яно прагучала для мяне, як чужоная музыка! Нарэшце, я стаў бацькам!

Праводзілі мяне ўсёй сям'ёй. З радасцю на душы ад'язджаў я ў Мінск, ведаючы, што цяпер у мяне ёсць сын. Сядзячы ў вагоне, я перабіраў у памяці ўсё, што здарылася: свае мінулыя сумненні, сардэчны ўдзел у маіх бедах таварышаў з газеты «Голас Радзімы» і іншае. Я крыўдаваў на сябе за тое, што правіў спачатку не тое, што нясмеласць, а хутчэй дробны эгаізм, баючыся сустрэцца твар у твар з рэальнасцю, і тым самым ледзь было не пазбавіў сябе велізарнай радасці — сустрэчы з родным сынам.

Заканчваючы гэта пісьмо, я не магу не падзякаваць яшчэ раз усім тым, хто дапамог мне ў пошуках сына. Для мяне гэта было самым дарогім падарункам да новага года, новага года маёй вялікай Радзімы, якая зрабіла для мяне і майго сына столькі добрага.

Беларуская зіма

Студзень.

Фота П. ЗАХАРЭНкі.

ВАС ШУКАЮЦЬ І ЧАКАЮЦЬ СВАЯКІ

МАРЦІНОВІЧА Якава Андрэевіча, 1914 года нараджэння, шукае сын Міхаіл

МАРЦІНОВІЧ. Усіх, хто аб ім што-небудзь ведае, просім паведаміць у рэдакцыю нашай газеты.

АД ЧЫЛІ ДА ГВІЯНЫ...

БЕЛАРУСЫ — ДАСЛЕДЧЫКІ АМЕРЫКІ

У мінулым стагоддзі беларуская зямля дала чалавецтву намала падарожнікаў, якія пабывалі ў самых глухіх кутках Азіі, Амерыкі, Афрыкі. У іх ліку — ураджэнец Міншчыны Бенедыкт Дыбоўскі, які многае зрабіў для вывучэння Сібіры, у прыватнасці, возера Байкал. Адольф Янушкевіч, несвіжанін родам, які ў першай палове XIX стагоддзя добра вывучыў і апісаў побыт казахаў, і іншыя.

Ратуючыся ад праследавання царскіх улад, некаторыя беларусы, удзельнікі паўстанняў 1831 і 1863 гадоў, вымушаны былі шукаць прытулку ажно ў Амерыцы. Такі быў лёс у Ігнація Дамейкі і Канстанціна Ельскага...

Хімік і металург, геолог і зоолаг, этнограф і лінгвіст, Ігнацій Дамейка нарадзіўся ў фальварку Нядзведка былога Наваградскага павета. Універсітэцкую адукацыю будучы вучоны атрымаў у Вільні разам з паэтамі Адамам Міцкевічам і Янам Чачотам. Дамейка належаў да створаных ім тайных студэнцкіх таварыстваў філаматаў і філарэтаў і быў за гэта кінуты ў турму. Потым турму замянілі паліцэйскім наглядам.

Дамейка быў актыўным удзельнікам паўстання 1831 года. Патрыёту пагражала ссылка ў Сібір, і таму ён эміграваў за граніцу, у Францыю. У Парыжы зноў сышліся жыццёвыя шляхі Дамейкі і Міцкевіча.

Па рэкамендацыі Міцкевіча Дамейка быў запрошаны ў Чылі ў якасці прафесара хіміі і металургіі. У 1838 годзе вучоны адплыў у Амерыку. Чылійцы гасцінна сустрэлі нашага земляка. Першыя лекцыі ў Какімба прайшлі з вялікім поспехам. А крыху пазней пачаліся паездкі па мала даследаванай краіне. Багатыя ўражанні засталіся ў яго ад сустрэч з араўканскімі індзейцамі. Сабраны матэрыял затым быў выкарыстаны ў кнізе «Араўкарыя», якая выйшла ў 1839 годзе на іспанскай мове ў Какімба, а ў 1860 годзе была перавыдадзена ў Вільні.

Пасля сканчэння тэрміну дагавору ў 1843 годзе Дамейка вырашыў застацца ў Амерыцы. Пераехаўшы ў Сант-Яга, вучоны правёў па прапанове ўрада школьную рэформу, прыняў удзел у адкрыцці багатых залежаў медзі і серабра. Асабліваю ўвагу звярнуў Дамейка на мясцовую салетру. Яго працы аб гэтым угнаенні зацікавілі земляробаў літаральна ўсяго свету. З таго часу чылійская салетра пачала карыстацца велізарным попытам.

У 1884 годзе Дамейка наведаў сваю радзіму. З сабой ён прывёз скрыні з мінераламі і ўзорамі фауны, якія былі перададзены айчынным навуковым установам. Разам са сваім сябрам на універсітэту паэтам Антонам Адышцом Дамейка пабываў у Беларусі і пасадзіў у Крошынне два дубкі.

Вярнуўшыся ў Чылі, вучоны зноў узяўся за работу. Ён адкрываў новыя мінералы, складаў геалагічныя карты краіны, ісаў падручнікі, праводзіў у жыццё закон аб ахове працы гарнякоў. Актыўна выступаў ён і ў абарону індзейцаў. Усе свае веды аддаваў працоўнаму народу.

23 студзеня 1889 года абарвалася жыццё нястомнага працаўніка, аўтара больш чым ста навуковых прац, члена многіх акадэміяў. Гэты дзень быў аб'яўлены ў Чылі жалобным. Над магілай Дамейкі выступіў з прававой прэзідэнт рэспублікі Бальмацэда. Наш земляк быў аб'яўлены нацыянальным героем Чылі. Удзячныя чылійцы назвалі яго імем горад і горны ланцуг, марскі порт і мінерал.

Не менш цікавы жыццёвы шлях беларуса Канстанціна Ельскага. Ён нарадзіўся ў 1837 годзе ў вёсцы Ляды ля Смлавіч, непадалёку ад Мінска. Мінская гімназія, Маскоўскі ўніверсітэт, педагагічныя курсы пры Кіеўскім універсітэце — вось тры ступенькі, якія прывялі будучага падарожніка да ступені кандыдата навук.

Пасля паражэння паўстання 1863 года Ельскі вымушан быў падацца за мяжу... Канстанцінопаль, затым Парыж. Даведаўшыся аб тым, што з Тулузы ў Гвіяну, паўднёваамерыканскую калонію Францыі, адпраўляецца ваенна-транспартны карабель, Ельскі напісаў заяву міністру марскога флоту з просьбай прадаставіць бясплатны білет пасажыра самага ніжэйшага класа. Неўзабаве прышоў дазвол...

Многа год пазней, вярнуўшыся ў Еўропу, Ельскі падзяліўся сваімі дарожнымі ўражаннямі са слухачамі курса, пры Прамысловым музеі ў Кракаве, а таксама падрыхтаваў да друку ўспаміны, якія ўбачылі свет у 1898 годзе пасля смерці аўтара. З невялікай кніжкі на польскай мове пад назвай «Папулярна-прыродазнаўчае апавяданне аб знаходжанні ў французскай Гвіяне і часткова ў Перу» мы даведваемся, што ў Каіене вучоны працаваў памочнікам вучня ў мясцовай аптэцы і свабодны час выкарыстоўваў для падарожжаў у навакольных дрымучыя лясы, каб збіраць і апісваць насякомых і птушак. Прэпаратыраваныя тучалы адпраўляліся ў музеі Еўропы. Адных павукоў Ельскі паслаў каля 300 экзэмпляраў. Ён адкрыты і ўпершыню апісаны не адзін новы від раслін і жывёлін.

Прабываўшы ў Гвіяне звыш чатырох год, Ельскі пераехаў у Перу, дзе пражыў дзесяць год. У суправаджэнні індзейцаў, якія шчыра палюбілі свайго белага сябра, ён не раз падарожнічаў па паўднёваамерыканскіх джунглях, назіраючы і апісваючы звычай мясцовых жыхароў.

Вярнуўшыся ў Кракаў, Ельскі да самай смерці (1896 г.) працаваў у галіне заалогіі і геалогіі, унёсшы значны ўклад у развіццё сусветнага прыродазнаўства.

А. МАЛЬДЗІС.

Савецкія спартсмены — удзельнікі аўтаралі «Монтэ-Карла».

АЎТАМАБІЛЬНЫ МАРАФОН

МІНСК — МОНТЭ-КАРЛА

У Мінску дадзены старт міжнародным аўтамабільным ралі «Монтэ-Карла». Сярод удзельнікаў, якія прынялі старт, мацнейшыя аўтагоншчыкі Англіі, Францыі, ФРГ, Галандыі, Манака, Швейцарыі і СССР.

Гоншчыкам трэба будзе прайсці выключна цяжкія выпрабаванні. Дастаткова сказаць, што ім неабходна прабыць у няспынным руху 72 гадзіны і 13 мінут. Спартсмены пройдуць па маршруце Мінск — Варшава — Прага — Франкфурт-на-Майне, затым па дарогах Галандыі, Бельгіі, Люксембурга і Францыі накіруюцца ў Рэймс. Гэты французскі горад стане цэнтрам так званага «зорнага збору». Акрамя Мінска, старты аўтаралі дадзены таксама ў Афінах, Осла, Глазга, Лісабоне, Манака і Парыжы. Усяго ў спаборніцтвах удзельнічае звыш 300 аўтамабіляў, выстаўленых больш чым 30 краінамі.

Найбольш цяжкі будзе заключны этап спаборніцтваў на трасе ад Рэймса да Монтэ-Карла. Аўтамабілістам трэба будзе пераадолець з сярэдняй хуткасцю каля 60 кіламетраў пакрытых ільдом дарог французскіх Альп. Акрамя таго, тут адбудуцца 5 гонак на хуткасць.

Толькі 120 мацнейшых гоншчыкаў будуць дапушчаны да барацьбы за прызавыя месцы, якія прадуладжваецца разыграць на гонанай аўтамагістралі ў Манака.

Савецкі Саюз выстаўляе для ўдзелу ў аўтаралі 5 машын — дзве «Масквіч-403» і тры «Волга-М-21». Экіпажы складаюцца з двух чалавек кожны.

Спартыўная барацьба будзе нялёгкай. Спартсмены павінны будзе прыбываць у пункты кантролю часу ў дакладна прызначаны тэрмін. Спазненне або паспешлівасць і парушэнне правіл руху караюцца штрафнымі ачкамі.

Пераможцам выйдзе той, хто атрымае меншую колькасць штрафных ачкоў.

Удзельнікі аўтаралі англічане Алард Сідней і Фікс Том.

Галандскія аўтамашыны ў Мінску перад стартам.

Фота В. Лупейкі і П. Навагарава.

Львов ШПАКОУСКИ

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Хто асмеліцца сонца суняць,
Што прасторы праменьнямі месіць?
У пылаючай пецы дня
Пірагом зарумяніўся месяц.
Вось павісла над краем зямлі,
Дакананае зморай свяціла,
І блакітнага неба заліў
Чараўнічая ноч асвяціла.

Нехта закінуў на неба сярпок,
Новы сярпок, казалочаны.
Вось ён і круціцца з боку на бок
Душнымі летнімі ночамі.

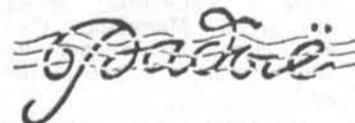
Бо як толькі распалены шар
Пакаціўся па роснай разоры,
Акрапілі блакітны абшар
Залацістымі кроплямі зоры.
Месяц плаўленым срэбрам заліў
Апавітчыя стомай прасторы...
А тым часам над краем зямлі
Падымалася сонца з разоры.

Прагне з самай сханіцца лязо
(Што яму сіня травіца!),
Толькі з бучною пішаніцаю зор,
Мабыць, сярпку не справіцца.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу: ад 7 да 8 гадзін; ад 15 да 16, ад 17 да 20 і ад 21 да 22 гадзін у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 16, 19, 31, 41 метр, а таксама на сярэдніх хвалях 216,6 і 375 метраў.

НА БЕЛАРУСКАЯ МОВЕ —

на гэтых жа хвалях па суботах ад 7 гадзін 30 мінут да 8 гадзін і ад 19 гадзін 30 мінут да 20 гадзін па сярэднеўрапейскаму часу.

Апрача таго, штодзённа на кароткіх хвалях 50,25 і 50,51 метра ад 22 гадзін 30 мінут да 23 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу.

ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН
ЛАЦІНСКАЯ АМЕРЫКІ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскіму часу ад 18 гадзін 30 мінут да 20 гадзін 30 мінут у

дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 19, 25, 31 і 41 метр, а таксама на сярэдніх хвалях 216,6 метра.

НА БЕЛАРУСКАЯ МОВЕ — на гэтых жа хвалях кожную суботу ад 19 гадзін да 19 гадзін 30 мінут па нью-йоркскіму часу.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».

